

Søren Kierkegaards altergangstale over I Cor. XI, 23

Taler

Søren Kierkegaard
Teolog, filosof og forfatter

Omstændigheder

Denne altergangstale er den fjerde tale i *Taler ved Altergang om Fredagen*, der er fjerde afdeling i *Christelige Taler* fra 1848.

NB: Denne tale er *ikke* blevet holdt, men er tiltænkt altergangen. Kierkegaard holdt tre ud af sine tretten altergangstaler i Vor Frue Kirke (jf. Niels Jørgen Cappelørn: *Forligelsen*, s. 66 (2021)).

Prædikentekst

Paulus' første brev til Korintherne kapitel 11, vers 23

1

Bøn

Mind, o Jesu, tidt mit Hjerte
Om Din Trængsel, Qval og Nød,
5 Mind mig om Din Sjelesmerte,

10

ja, Du vor Herre og Frelser, end ikke i denne Henseende turde vi fortrøste os til egen Kraft, som formaaede vi ved os selv dybt nok at fremkalde eller stadigt at fastholde dette Dit Minde, vi, der saa langt hellere dvæle ved det Glædelige end ved det Sørgelige, vi, der alle begjere gode Dage, lykkelige Tiders Fred og Tryghed, vi, der saa gjerne ønske at blive i dybere Forstand uvidende om Rædslerne, at de ikke, som vi daarligen mene, skulle gjøre vort lykkelige Liv mørkt og alvorligt, o, eller vort, som det synes os, ulykkelige Liv, dog alligevel for mørkt og alvorligt. Derfor bede vi Dig, Du, som dog er Den vi ville ihukomme, vi bede Dig, at Du selv vil minde os derom. O, forunderlige Sprog et Menneske taler, naar han skal tale med Dig; det er jo som gjort ubrugeligt, naar det skal betegne vort Forhold til Dig, eller Dit til os. Er dette ogsaa en Ihukommelse, naar Den, der skal erindres, selv maa minde den Erindrende! Saaledes taler, menneskeligt, kun den ophøiede Mægtige, der har saa Meget og saa Vigtigt at tænke paa, han siger til den Ringe: Du maa selv huske mig paa, at jeg erindrer Dig. Ak, og dette Samme sige vi til Dig, Du Verdens Frelser og Forløser; ak, og dette Samme er, naar vi sige det til Dig, netop Udtrykket for vor Ringhed, vor Intethed i Sammenligning med Dig, Du, der hos Gud er ophøiet

20

over alle Himle: vi bede Dig, at Du selv vil minde os om Din Lidelse og Død,
25 minde os tidt, under vort Arbejde, i vor Glæde og i vor Sorg, om den Nat, der
Du blev forraadt. Vi bede Dig derom og vi takke Dig, naar Du minder os, vi
takke Dig ogsaa saaledes, som nu de, der her ere forsamlede idag, ved at gaae op
til Dit Alter, for at fornye Samfundet med Dig.

30

1 Cor. XI, 23 ... **den Herre Jesus i den Nat, der han blev forraadt.**

I den Nat der Han blev forraadt. Thi lad det nu kun blive Nat omkring Dig,
35 dette hører jo med til den hellige Handling. I, der her ere forsamlede, for til vor
Herres Jesu Christi Ihukommelse at deeltage i det Maaltid, som blev indstiftet
hiin Nat, I have vel selv bedet Ham, at Han vil stille Eder sin Lidelse og Død ret
levende for Øie. O, der ere De, som maaskee bede, at det maatte forundes dem
at see, hvad Konger og Fyrster forgjeves begjerede at see, een af Hans Herligheds
40 Dage: fortryder ikke Eders Valg; thi sandeligen Den valgte dog den bedre Deel,
der først og fremmest beder, at det Forfærdelige maatte staae levende for ham. –
I den Nat der Han blev forraadt. Saaledes var det nu, menneskelig talt, gaaet
tilbage for Ham. Han, hvem engang Folket vilde have udraabt til Konge; Han,
hvem saa senere Ypperstepræsterne dog ikke turde lægge Haand paa, fordi al
45 Folket hang ved Ham; Han, der ved sine mægtige Gjerninger havde flokket den
talrige Skare omkring sig; Han, for hvis Lære-Myndighed Alle havde bøiet sig,
Pharisæerne trodsigt men tvungne, Folket glad og forventningsfuldt: Han er nu
som stødt udenfor Verden, Han sidder afsides paa et Værelse med de Tolv. Men
Loddet er kastet, Hans Skjebne er afgjort, i Faderens og i Ypperstepræsternes
50 Raad. Naar Han reiser sig fra Bordet for at gaae ud i Natten, da gaaer Han ogsaa
sin Død imøde, da tager Rædselens Skuespil sin Begyndelse, hvortil Alt er i
Beredskab, da skal Han endnu engang i Rædselens Gjengivelse gennemgaae det
Forbigangne, forfærdeligt i en vis Forstand ende med Begyndelsen: Han skal
hilses som Konge, men af Spotten; Han skal virkeligen bære Purpuret, men
55 forhaanet; Han skal flokke Folket endnu talrigere omkring sig, men
Ypperstepræsterne skulle ikke mere frygte for at lægge Haand paa Ham, snarere
vel være nødsagede til at holde Folkets Haand tilbage, at det dog kan faae
Udseende af, at Han – dømmes fra Livet; det var jo ogsaa Rettergang, Han blev
jo greben »som man griber en Røver«, og »korsfæstet som en Forbryder«!
60 Saaledes var Hans Liv Tilbagegang istedetfor Fremgang, det Omvendte af hvad
det menneskelige Sind naturligt tænker og begjerer. Thi verdsligt stiger et

Menneske fra Trin til Trin i Ære og Anseelse og Magt, stedse Flere og Flere samtykke hans Sag, indtil han, der bestandigt var i Fleertallet, tilsidst beundret af

65 Alle staaer paa det øverste Trin. Men Han steeg omvendt fra Trin til Trin ned ad, og dog steeg Han; og saaledes maa Sandheden lide – eller udmærkes i Verden, saasandt Han var Sandheden. I det første Øieblik syntes den at behage Alle; men jo tydeligere den efterhaanden blev, jo bestemtere og klarere, jo mere afgjørende, jo mere Sandsebedragenes Omklædninger faldt af, desto Flere faldt

70 der bestandigt ogsaa fra – tilsidst staaer Han ene. Men end ikke der bliver Han staaende, nu stiger Han fra Trin til Trin gennem alle Fornedrelsens Udmærkelser, indtil Han endeligen korsfæstes. Endeligen, dog stod det Sidste ikke ret længe paa; thi fra det Øieblik Rædselens Skuespil tog sin Begyndelse i den Nat der Han blev forraadt, er Afgjørelsen hos med det Pludseliges

75 Hastighed, som naar Uveiret i et Nu formørker Himmel og Jord. Denne Nat er Grændsen; og saa hvilken Forandring! Og dog er i en vis Forstand Alt det Samme. Stedet er det samme, det er de samme Ypperstepræster, den samme Landshøvding, Folket er de Samme – ja, og ogsaa Han er den Samme: da man engang vilde udraabe Ham til Konge, da *flyede* Han, og da man kommer

80 bevæbnet for at gribe Ham, da gaaer Han Vagten imøde, og siger »hvem søge I«; Han har vel engang med et Kys hilset Judas som Apostel, Han negter heller ikke Judas det Kys, med hvilket Han dog veed han vil forraade Ham – er Han saa ikke den Samme!

85 O, m. T., som et Menneske maaskee stundom har en Dag eller en Nat han maatte ønske ude af sit Liv: denne Nat maatte Slægten ønske ude af sin Historie! Thi var den mørk den Midnatstime, i hvilken Han blev født: den Nat, i hvilken Han blev forraadt var dog end mørkere! Slægten maatte ønske denne Nat ude af sin Historie, ja og hver Enkelt maatte ønske den ude af Slægtens Histore; thi

90 dette er jo ingen fuldkommen og længst forbigangen Begivenhed, Christi Lidelse skulle og tør vi jo ikke mindes som vi mindes de Herliges, der lede den uskyldige Død, om hvilken vi sige: det er nu længst forbi. Hans uskyldige Opoffrelse er ikke forbi, om Lidelsens Kalk end er tømt, ikke et Forbigangent, skjøndt det er forbi, ikke et Fuldkommenforbigangent, skjøndt det er atten

95 Aarhundreder siden, er ikke blevet det, selv naar det er blevet atten Aartusinder siden. Han døde jo ingen naturlig Død paa Sygeleiet; ei heller var det ved Vaade Han kom af Dage; det var ei heller nogle Enkelte, der overfaldt Ham og sloge Ham ihjel; ei heller var det hiin Slægt, der korsfæstede Ham: det var »*Slægten*«, og til den høre vi jo dog vel med, dersom vi ellers ere Mennesker; og vi ere

100 saaledes dog vel med tilstede, dersom vi ellers ere Mennesker. Vi turde da altsaa

ikke vadske vore Hænder – vi kunne det idetmindste ikke, undtagen som Pilatus kunde det; vi ere altsaa ikke Tilskuere og Betragtere ved en forbigangen Begivenhed, vi ere jo Medskyldige ved et Nærværende. Vi indbilde os derfor ikke
105 formasteligen, at det er Medlidenhed, der, paa Digterviis, kræves af os: det er jo Hans Blod, som kræves ogsaa af os, der høre med til Slægten. O, selv den Efterfølger, der lignede Ham meest, der ikke, som Overtroen eftertragtede det, bar Hans Vunder paa sit Legeme, men hvis Liv ogsaa var Tilbagegang istedetfor Fremgang, som ogsaa, efter den christelige Rangforordning, steg fra Trin til
110 Trin, udleet, forhaanet, forfulgt, korsfæstet: selv han, naar han mindes hiin Nat, og den ret er ham nærværende for Tanken, han er dog tilstede som Medskyldig! Og naar Menigheden, hver Gang disse Ord siges »Vor Herre Jesus Christus i den Nat der Han blev forraadt«, slutter sig angstfuldt men inderligt om Ham som for at afværge Forræderiet, som for at love Ham Troskab, hvis endog alle
115 Andre forlode Ham: Ingen tør dog glemme, at han i hiin Nat var med som Medskyldig, Ingen tør dog glemme dette sørgelige Forbillede, hvilket han dog nok neppe ellers ligner, Apostelen Peder. Ak, vi Mennesker, selv om vi ere af Sandheden, vi ere dog ved »Sandhedens« Side, naar vi skulle jævnsides følge med det Menneske, der er »Sandheden«, naar »Sandheden« er Maalestokken:
120 vi ere dog som Børn ved Siden af en Kæmpe, vi blive dog i Afgjørelsens Øieblik – Medskyldige.

I den Nat der Han blev forraadt. Hvilken Forbrydelse har ogsaa mere Lighed med Natten end et Forræderi; o, og hvilken Forbrydelse er mere ulig Kjerlighed
125 end et Forræderi, ak, og meest naar det skeer ved et Kys! Dog, Judas er vel Forræderen, men i Grunden ere de jo Alle Forrædere, kun er Judas den Eneste, som gjør det for Penges Skyld. Judas forraader Ham til Ypperstepræsterne, og Ypperstepræsterne forraade Ham til Folket, og Folket til Pilatus; og Pilatus forraader Ham til Døden af Frygt for Keiseren, og det Samme gjør af Menneske-
130 Frygt Disciplene, der flygte i Natten, og Peder, som fornægter Ham i Forgaarden. Dette var den Sidste, o, som naar den sidste Gnist gaaer ud – saa er Alt mørkt. Der er i den hele Slægt ikke eet Menneske, ikke et eneste, som vil have med *Ham* at gjøre – og Han er Sandheden! O, og dersom Du mener, at dette havde Du dog aldrig gjort, Du havde aldrig lagt Haand paa Ham, eller
135 deeltaget i Forhaanelsen – men forraadt Ham, det havde Du gjort: Du var flygtet, eller Du var klogeligen blevet hjemme, havde holdt Dig udenfor, ladet Din Tjener melde Dig, hvad der skeete. Ak, men at forraade det er det smerteligste Stød Du kan bibringe Kjerlighed; der er ingen, ikke den kvalfuldeste legemlige Lidelse, i hvilken Kjerlighed ømmer sig saaledes, som

sjeleligt i, at være forraadt, thi der er Kjerlighed Intet saa saligt som Troskab!

O, at Dette er skeet, det er mig nok for aldrig mere at blive saaledes glad, som det naturlige Menneske er det letsindigt og verdsligt, som Ynglingen er det i
145 Uerfarenhed, som Barnet er det i Uskyldighed. Jeg behøver ikke at see mere, hvis
ellers noget Forfærdeligere var skeet i Verden, Noget, der mere kan forfærde
Hjertet; thi der gives vel hvad der mere kan forfærde Sandsen. Det behøves
heller ikke, at noget Forfærdeligt skal hænde mig – dette er mig nok: jeg har seet
»Kjerligheden« forraadt, og jeg har forstaaet Noget om mig selv, at ogsaa jeg er
150 et Menneske, og at det at være Menneske er at være et syndigt Menneske. Jeg er
derfor ikke blevet menneskefjendsk, mindst at jeg skulde hade andre
Mennesker; men jeg glemmer aldrig dette Syn, ei heller hvad jeg har forstaaet om
mig selv. Den, Slægten korsfæstede, det var Forløseren; just derfor føler jeg, som
hørende til Slægten, Trang til en Forløser: aldrig har Trangen til en Forløser
155 været klarere, end da Slægten korsfæstede Forløseren. Jeg troer fra dette Øieblik
ikke mig selv mere, jeg vil og ikke lade mig bedrage, som var jeg bedre, fordi jeg
ikke forsøgte liig hine Samtidige. Nei, bange for mig selv som jeg er blevet, vil
jeg søge min Tilflugt hos Ham, den Korsfæstede. Ham vil jeg bede, at Han vil
frelse mig fra det Onde, og frelse mig fra mig selv. Kun frelst ved Ham og hos
160 Ham, naar Han holder mig fast, veed jeg, at jeg ikke skal forraade Ham. Den
Angest, som vil skrække mig bort fra Ham, at ogsaa jeg kunde forraade Ham,
netop den skal slutte mig til Ham, da tør jeg haabe, at jeg skal holde mig fast ved
Ham – hvorledes skulde jeg ikke turde haabe det, naar Det, der vil skrække mig
bort, netop er Det, der fængsler mig til Ham! Jeg vil ikke, og jeg kan det ikke, thi
165 Han bevæger mig uimodstaaeligt, jeg vil ikke i mig selv slutte mig inde med
denne Angest for mig selv, uden at have Fortrolighed til Ham; jeg vil ikke slutte
mig inde i mig selv med denne Angest eller med denne Skyldbevidsthed, at
ogsaa jeg havde forraadt Ham: jeg vil hellere, som Skyldig, frelst tilhøre Ham. O,
da Han vandrede omkring i Judæa, da bevægede Han Mange ved sine
170 velgjørende Undergjerninger; men naglet til Korset gjør Han et endnu større,
gjør Han Kjerlighedens Under, at Han uden at gjøre Noget – ved at lide
bevæger hver Den, som har et Hjerte!

Han blev forraadt – men Han var Kjerlighed: *i den Nat, der Han blev forraadt*,
175 indstiftede Han Kjerlighedens Maaltid! Altid den Samme! De, der korsfæstede
Ham, for dem bad Han; og i den Nat, der Han blev forraadt, benytter Han
Leiligheden (o, uendelige Dyb af Kjerlighed, som finder netop dette Øieblik
beleiligt!), Han benytter Leiligheden til at indstifte Forligelsens Maaltid.

180 Sandeligen, Han kom ikke til Verden for at modtage Tjenester uden at gjøre
Gjengjeld! En Kvinde salver Hans Hoved, til Gjengjeld erindres hun gennem
alle Aarhundreder! Ja, Han gjør Gjengjeld for hvad man gjør imod Ham! Man
korsfæster Ham: til Gjengjeld er denne Hans Død paa Korset Forsoningens
Offer for Verdens Synd, ogsaa for denne, at man korsfæstede Ham! Man
185 forraader Ham: til Gjengjeld indstifter Han Forligelsens Maaltid for Alle!
Havde Peder ikke fornegtet ham, saa havde der jo dog været En, som ikke havde
ganske som hver anden Enkelt i Slægten trængt til Forligelsen. Men nu forraadte
de Ham Alle, og trænges ogsaa saaledes Alle til at deeltage i Forligelsens Maaltid!

190 See, Alt er nu beredt; salig Den, som for sin Deel nu ogsaa er beredt! See, Han
venter hist ved sit hellige Bord: saa gjør det da til Hans Ihukommelse, Eder
selv til Velsignelse!

Kilde

195 Søren Kierkegaards Skrifter (SKS), bd. 10, s. 293-300. Digitaliseret på Det Kongelige Bibliotek.

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

200 Altergangstale, Den Første Slesvigske Krig 1848-1851, Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet

Relateret

Søren Kierkegaards altergangstale over Luc. XXII, 15
1848

Søren Kierkegaards altergangstale over Matth. XI, 28
18. juni 1847

205 Søren Kierkegaards altergangstale over Joh. X, 27
27. august 1847

Søren Kierkegaards altergangstale over 2 Timoth. II, 12-13
1848

Søren Kierkegaards altergangstale over 1 Joh. III, 20
1848

210 Søren Kierkegaards altergangstale over Luc. XXIV, 51
1848

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/soren-kierkegaards-altergangstale-over-i-cor-xi-23>

215